

Н. І. Гантімурова

Н. О. Федчишин

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0909-4424>

ResearcherID Q-5422-2016

Scopus Author ID 57202833382

Ю. А. Рудяк

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1836-9132>

ResearcherID O-8292-2016

Scopus Author ID 16408982100

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

N. I. Hantimurova, N. O. Fedchyshyn, Yu. A. Rudyak

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

PROFESSIONAL TRAINING OF FOREIGN STUDENTS IN THE MEDICAL UNIVERSITIES OF UKRAINE

Анотація. У статті представлено аналіз особливостей професійної підготовки іноземних студентів у медичних університетах України, з'ясовано політичний, економічний та гуманітарний аспекти надання освітянських послуг іноземним громадянам. Розглядається процес адаптації іноземних студентів як передумова підвищення якості знань та труднощі, пов'язані з ним, вказано на необхідність пошуку нових форм та методів у навчально-виховній роботі з іноземними студентами, виокремлено головні завдання, які стоять перед кожним вищим навчальним закладом при підготовці іноземних студентів, зосереджено увагу на основних проблемах, з якими зустрічається іноземний студент при навчанні у вищих медичних закладах, запропоновано напрями адаптації іноземних громадян в Україні.

Ключові слова: підготовка; іноземні студенти; професійна підготовка; медичний університет.

Abstract. In the article the analysis of professional peculiarities of training foreign students in medical universities of Ukraine is shown, political, economic and humanitarian aspects of the provision of educational services to foreigners is found out. The process of adaptation of foreign students is considered as a background for improving the quality of knowledge and difficulties associated with it, the necessity of finding new forms and methods in educational work with foreign students is indicated, the main tasks facing each higher educational institution in the training of foreign students are identified. It is focused on the main problems which a foreign student usually faces with when studying in medical schools, directions for adaptation of foreign citizens in Ukraine are suggested.

Key words: training; foreign students; professional training; medical university.

Вступ. Швидкі темпи розвитку суспільства зумовлюють потребу у кваліфікованих спеціалістах, наявність яких неможлива без запровадження нової системи вищої освіти, та суттєвому вдосконаленні форм викладання. Маючи значну кількість закладів вищої освіти та значний кадровий потенціал, Україна займає чільне місце серед країн, які надають якісні освітні послуги іноземним громадянам. Навчання іноземців в Україні як один із провідних напрямів розвитку системи національної освіти є ефективною формою культурного і наукового спів-

робітництва, що сприяє підвищенню іміджу української вищої школи на світовому рівні.

Переломним етапом у житті українського суспільства став кінець ХХ – початок ХХІ століття: зміна політичного устрою, зміна вектора розвитку нашої держави, системи цінностей, акцентів та пріоритетів. Цим спричинена і зміна напрямку розвитку освіти загалом. Відповідно до підтриманої Україною (2005) Болонської системи освіти, відкрилися нові перспективи для студентів українських ЗВО, а особливо можливості отримати професійну освіту не лише в Україні, але й реалізувати себе у

здобутій професії в інших державах – учасницях Болонського процесу.

Сьогодні ставляться перед випускником нові вимоги, оскільки нові напрями, нові технології, нові перспективи потребують висококваліфікованого конкурентоспроможного фахівця, що, окрім фахової підготовки, має навички застосування своїх знань у нових умовах, нестандартних ситуаціях. Саме тому питання професійної освіти отримало в останні роки особливі акценти. Відтак відповідність української освіти європейським і світовим стандартам у підготовці фахівців будь-якої галузі приваблює молодих людей інших країн отримати якісну підготовку в Україні. На особливу високу оцінку у цьому сенсі заслуговує підготовка медичних працівників у відповідних вітчизняних закладах, про що свідчать кількісні результати здобувачів вищої медичної освіти у вітчизняних закладах. Професійна підготовка іноземних студентів – майбутніх медиків базується на загальних науково-теоретичних основах професійної підготовки. Однак у роботі з іноземними студентами є свої особливості, що зумовлені труднощами адаптації студентів до нового середовища, мовним і суспільним бар'єром, певними побутовими проблемами та ін. Стрімке зростання кількості іноземців у вищих медичних навчальних закладах України в останнє десятиріччя вносить певні корективи у медичну систему освіти загалом.

Особливості професійної підготовки іноземних громадян в Україні вивчали Л. Кайдалова, О. Касьянова, І. Мельничук, О. Палка, Т. Шмоніна та ін. Особливої актуальності в підготовці іноземних студентів – майбутніх лікарів, які перебувають у нових соціальних умовах іншої країни протягом 6–7 років, набуває формування в них готовності до спілкування українською мовою в процесі навчання й у лікувальній практиці, що потребує вдосконалення освітнього процесу у ЗВО шляхом використання педагогічних інновацій (В. Поліщук, Л. Романишина, С. Сисоєва, О. Янкович та ін.), інтерактивних технологій (І. Мельничук, О. Пехота, Л. Пироженко, О. Пометун та ін.), педагогічного діалогу (М. Заєць, О. Яцишина).

Мета статті – вивчення особливостей професійної підготовки іноземних студентів у медичних університетах.

Теоретична частина. Система освіти багатьох розвинутих держав світу в останні десятиріччя перейшла на новий етап, який характеризується концептуальними змінами у навчальному процесі

(змінюється характер педагогічних відносин – авторитаризм поступається місцем співробітництву, партнерству в пізнанні та діяльності), пріоритетною метою стають не лише знання, уміння і навички, але й креативне мислення, компетентнісний підхід [1].

Майбутні лікарі здобувають фах у процесі професійної підготовки у ЗВО, позаяк актуальним залишається формування у студентів сукупності знань, дій, прийомів, ділових якостей, які майбутній фахівець набуває в процесі особистісного розвитку і використовує для досягнення життєвих і професійних цілей. Без цих якостей лікар не може мати соціальної значущості, досягти самоствердження і бажаних акмеологічних цілей у житті. В умовах сучасної України актуального значення як для майбутнього фахівця, так і для суспільства набуває професіоналізм особистості [3]. Для отримання якісної підготовки студент повинен бути готовим психологічно до цього, щоб перейти на новий етап здобування знань, умінь та навичок майбутньої професійної діяльності лікаря.

За даними Українського державного центру міжнародної освіти, кількість іноземних студентів щороку зростає. Більшість студентів-іноземців є вихідцями з країн Азії (Іраку, Індії, Китаю, Ізраїлю, Сирії, Туреччини), Африки (Марокко, Нігерії, Камеруну), Європи, зокрема Польщі, та країн СНД, таких, як Росія, Білорусь, Азербайджан та Туркменистан. Всього в українських медичних ЗВО здобувають освіту студенти зі 153 країн. Серед країн за походженням іноземних студентів станом на 2018–2019 навчальний рік лідерами є Індія (14 958 студентів) та Марокко (7390 студентів). Частка студентів із пострадянських країн у 2018–2019 навчальному році становила 18 648 студентів. Найпопулярнішими університетами у тому ж навчальному році серед іноземних студентів є: Харківський національний медичний університет (4432 студенти), Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (4363 студенти), Одеський національний медичний університет (3780 студентів), Національний медичний університет імені О. О. Богомольця (3601 студент), Запорізький державний медичний університет (2665 студентів), ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» (2443 студенти), Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова (2276 студентів), Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (2050 студентів), ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» (1723 студенти).

Найпопулярнішою спеціальністю серед іноземних студентів є медицина. Так, 45 % іноземних громадян, які навчаються в Україні, обрали лікувальну справу, стоматологію, медицину та фармацевцію.

У Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського у 2019–2020 н. р. кількість студентів склала понад 2300 осіб. Тут здобувають медичну освіту студенти з більш як 50 країн світу, відтак найбільша кількість студентів навчається з Нігерії, Індії, Гани та ін. (рис. 1).

Студенти-іноземці навчаються за спеціальностями «Лікувальна справа», «Стоматологія», «Фармація» та «Сестринська справа». Історія появи пер-

ших студентів-іноземців у Тернопільській державній медичній академії в 1997 р. свідчить, що їхня кількість значно збільшилася, адже тоді складала лише кілька десятків (рис. 2).

Так, у період з 2011 по 2018 р. кількість іноземних студентів зростає з 53 664 до 75 605 відповідно. Згідно з наказом Міністерства освіти і науки № 1167 від 11.08.2017 р., іноземні громадяни вступають до навчальних закладів за акредитованими освітніми програмами: двічі на рік, до і на початку академічних семестрів (до 1 листопада і до 1 березня відповідно), що створює ще комфортніші умови для їх навчання в Україні.

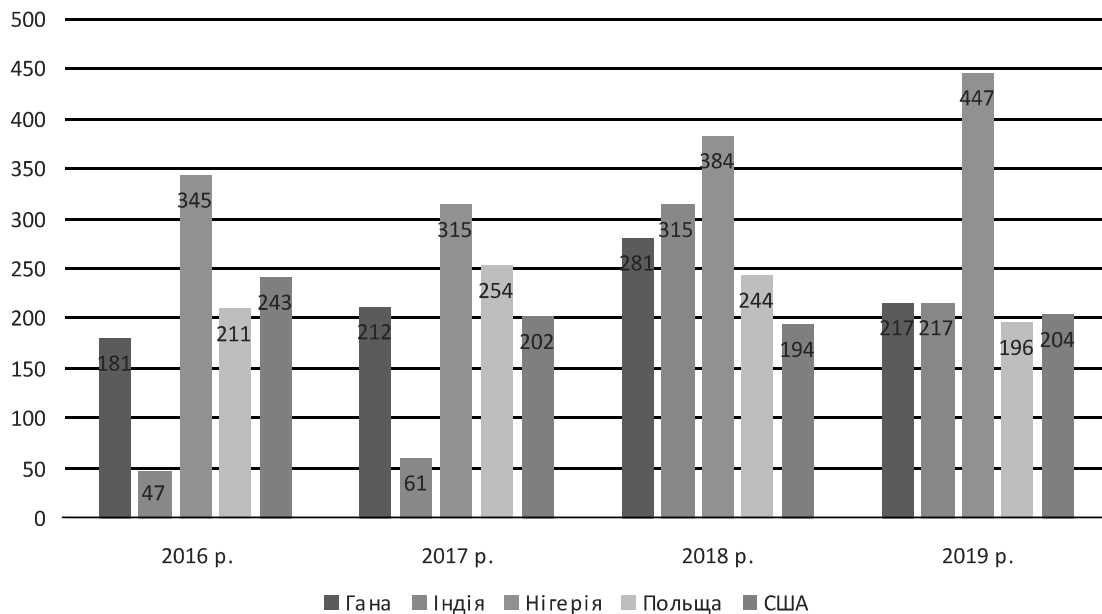

Рис. 1. Представництво іноземних студентів у Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського МОЗ України.

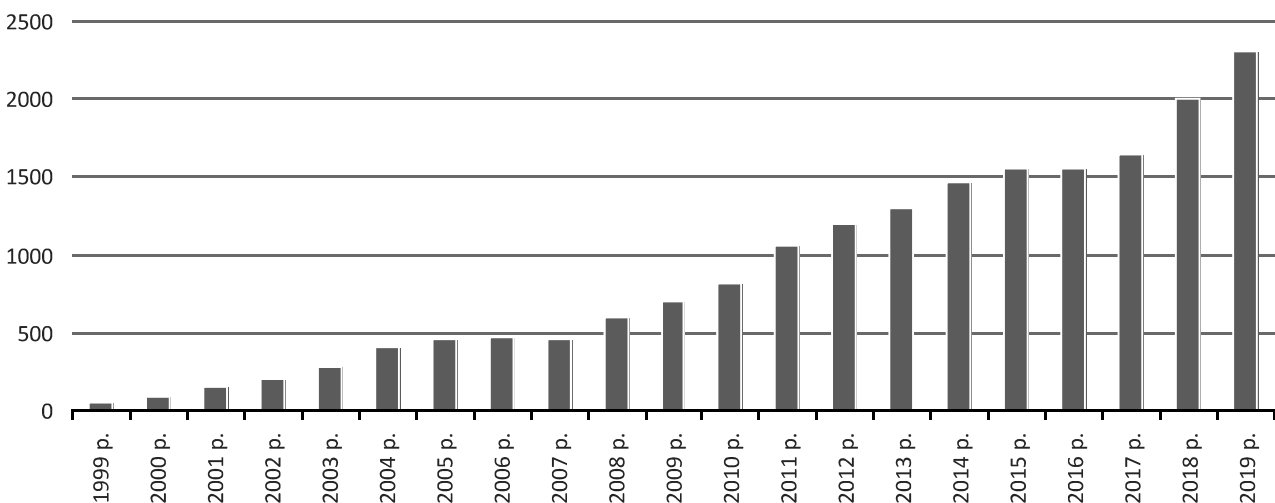

Рис. 2. Динаміка кількості іноземних студентів у Тернопільському національному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського МОЗ України.

Нині університет має можливість набирати до 500 іноземних студентів кожного нового навчального року. На думку науковців, у результаті домінування кількісного підходу при вимірюванні інтернаціоналізації, прагнення українських ЗВО до інтеграції у світовий освітній простір підміняється намаганням збільшити показники кількості іноземних студентів в університеті [4]. Відкритий інтелектуальний простір потребує активної участі у цьому процесі всіх вищих навчальних закладів. Однак, незважаючи на зростання кількості іноземних студентів, проблема необхідності інтеграції та адаптації іноземних студентів в україномовне культурне середовище в процесі навчання у медичних закладах вищої освіти лише загострюється.

В українських ЗВО діють підготовчі відділення, де студенти-іноземці можуть отримати початкову підготовку з української мови. Переважна більшість іноземних студентів з англійською мовою навчання не проходить етап довузівської підготовки, а тому протягом першого навчального року вони адаптуються до вимог ЗВО загалом, а потім процес адаптації триває на старших курсах. Завдання викладачів у перший рік навчання – максимально наблизити рівень соціокультурного, особистісного та освітнього розвитку іноземних студентів до рівня вітчизняних першокурсників. Основна частина студентів, які приїжджають на навчання до України, не володіє основами культури спілкування українською мовою, мовленнєвого й побутового етикету, а тому важливим складником діяльності викладача є навчання їх міжкультурного і міжособистісного спілкування в нових умовах [4].

Список літератури

1. Джулай Л. І. Інноваційні підходи до контролю знань і вмінь студентів медичних вузів / Л. І. Джулай // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 2. – С. 63–69.
2. Іншомовна граматична компетентність як складова підготовки майбутнього лікаря у контексті віртуально-навчального середовища / Н. О. Федчишин, Г. І. Кліщ, Н. І. Єлагіна, Т. І. Горпініч // Медична освіта. – 2019. – № 2 (82). – С. 114–121.

References

1. Dzhulai, L.I. (2002). Innovatsiini pidkholdy do kontroliu znan i vmin studentiv medychnykh vuziv [Innovative approaches to the control of knowledge and skills of medi-

Перші два роки навчання у ЗВО України іноземні студенти опановують нові і вдосконалюють уже набуті знання та вміння у спілкуванні українською мовою, які зможуть застосовувати у майбутній клінічній практиці, адже вже з третього курсу вони відвідують фахові заняття в українських лікарнях та спілкуються з україномовними пацієнтами.

Враховуючи позитивні аспекти навчання іноземних студентів у вітчизняних вищих навчальних закладах, зазначимо, що важливими складовими механізму забезпечення і привабливості вітчизняної вищої освіти для іноземців є доступність освіти та її якість, де остання визначається такими критеріями, як кадровий потенціал викладачів, матеріально-технічне, методичне та інформаційне забезпечення навчального процесу.

Підвищенню адекватності та якості освіти сприяють: впровадження в освітню діяльність сучасних інформаційних технологій; розширення інформаційних зв'язків між учасниками процесу; інтенсивність і масштабність міжнародного обміну інформацією. Вони стають каталізаторами інтеграційних процесів в освіті [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Професійна підготовка студентів-іноземців у медичних університетах України набуває все більшої популярності. Навчання іноземних студентів в Україні як один із напрямів розвитку системи національної освіти є не тільки додатковим джерелом фінансування підготовки кадрів, а й сприяє підвищенню іміджу української вищої школи на світовому рівні. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі основних характеристик готовності іноземних студентів до навчання у медичних університетах України.

3. Криштопа Б. П. Управління вищою медичною освітою в Україні : системно-історичний аналіз / Б. П. Криштопа // Український медичний часопис. – 2000. – № 3 (17). – С. 132–138.

4. Моніторинг якості медичної освіти / під заг. ред. І. Є. Булах. – К. : Центр тестування при МОЗ України, 2005. – 143 с.

- cal students]. *Pedahohika i psykhohohiia profesiinoi osvity – Pedagogy and Psychology of Professional Education*, 2, 63-69 [in Ukrainian].

2. Fedchyshyn, N.O., Klishch, H.I., Yelahina, N.I., & Horpinich, T.I. (2019). Inshomovna hramatychna kompetentnist yak skladova pidhotovky maibutnoho likaria u konteksti virtualno-navchalnoho seredovyshcha [Foreign language grammatical competence as a component of the general training of future doctors in the virtual learning environment]. *Medychna osvita – Medical Education*, 2 (82), 114-121 [in Ukrainian].
3. Kryshtopa, B.P. (2000). Upravlinnia vyshchoiu medychnoiu osvitoiu v Ukraini: systemno-istorychnyi analiz

[Management of higher medical education in Ukraine: system-historical analysis]. *Ukrainskyi medychnyi chasopys – Ukrainian Medical Bulletin*, 3 (17), 132-138 [in Ukrainian].

4. Bulakh, I.Ye. (Ed.). (2005). *Monitorynh yakosti medychnoi osvity [Monitoring of the medical education quality]*. Kyiv: Test Center at the Ministry of Health of Ukraine [in Ukrainian].

Отримано 03.12.19
Рекомендовано 05.12.19

Електронна адреса для листування: fedushunno@tdmu.edu.ua